

Gmina Bolesław

STRATEGIA
ROZWOJU
GMINY BOLESŁAW

BOLESŁAW 2008

SPIS TREŚCI

- I. Założenia wstępne, cel i metoda opracowania.
- II. Ogólne informacje o gminie.
 1. Położenie geograficzne.
 2. Powierzchnia i ludność.
 3. Sołectwa i ich zróżnicowanie.
 4. Warunki naturalne.
- III. Struktura społeczno-zawodowa i źródła utrzymania mieszkańców.
- IV. Rolnictwo i produkcja rolnicza.
 1. Użytkowanie ziemi.
 2. Struktura obszarowa.
 3. Wyposażenie gospodarstw w siłę pociągową.
 4. Zatrudnienie w rolnictwie.
 5. Struktura produkcji.
 6. Produktywność ziemi i pracy; dochód rolniczy.
 7. Produkcja towarowa. Zaczątki specjalizacji.
- V. Pozarolnicze działy gospodarki. drobna przedsiębiorczość.
- VI. Infrastruktura techniczna i społeczna gminy.
 1. Drogi, środki transportu i łączność.
 2. Zaopatrzenie w energię.
 3. Woda i ścieki.
 4. Usuwanie śmieci.
 5. Zasoby mieszkaniowe, ruch budowlany.
 6. Oświata, kultura, ochrona zdrowia.
 7. Inne składniki majątku.
 8. Rozmieszczenie składników infrastruktury na obszarze gminy.
- VII. Drogi rozwoju gminy.
 1. Specyfika gminy, a pożądane kierunki jej rozwoju.
 2. Czynniki sprzyjające rozwojowi.
 3. Braki i słabe strony.
 4. Możliwości działania na rzecz rozwoju.
 5. Uwagi końcowe.

I. ZAŁOŻENIA WSTĘPNE, CEL I METODA OPRACOWANIA.

Niniejsze opracowanie ma ułatwić wybór kierunków rozwoju gospodarczego gminy Bolesław oraz wybór dróg, prowadzących do pożądanego celu. Uwzględniać więc musi specyfikę wymienionej gminy, jej mocne i słabe strony. Służy temu analiza stanu obecnego, będąca rodzajem diagnozy. Wnioski jakie z niej wynikają, przełożyć należy na konkretne działania, służące rozwiązywaniu miejscowych problemów, a jednocześnie wpisujące się w koncepcję rozwoju całego Powiatu Dąbrowskiego oraz Małopolski.

Strategia ustalona dla Gminy Bolesław powinna uwzględniać ożywienia gospodarcze, prowadzić do racjonalizacji struktury zatrudnienia oraz do optymalnego wykorzystania miejscowych zasobów pracy, co jest warunkiem przyszłej pomyślności mieszkańców.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Bolesław na lata 2008 - 2015 została opracowana metodą planowania partnerskiego. Jej zasadniczą część stanowiły dwie sesje strategiczne, które zostały przeprowadzone w Świelicy Urzędu Gminy w Bolesławiu. Sesje prowadzone były z udziałem mieszkańców, przedstawicieli instytucji lokalnych, stowarzyszeń, wybranych na podstawie ich doświadczenia i wiedzy. Uczestnicy sesji podzieleni na kilkusobowe grupy przygotowywali propozycje poszczególnych elementów planu strategicznego. Następnie na podstawie tych propozycji zostały opracowane sformułowania dotyczące celów strategicznych. W oparciu o przygotowane wcześniej propozycje, uczestnicy sesji przyjęli w drodze consensusu ostateczne ustalenia.

Podczas sesji strategicznej określono:

- ◆ misję, czyli wizję gminy za 8 lat,
- ◆ mocne i słabe strony gminy,
- ◆ szanse i zagrożenia zewnętrzne,
- ◆ cele strategiczne,
- ◆ plan zadań dla poszczególnych celów strategicznych.

Opracowana strategia jest strategicznym planem na najbliższe lata. To zbiór zadań i wytycznych, które powinny być wykonane w najbliższych latach funkcjonowania gminy. Strategia wskazuje kierunki koncentracji wysiłku rozwojowego i zmian, które powinny być przeprowadzane, aby uzyskać pożądany cel.

Niniejszy dokument zawiera charakterystykę aktualnego stanu społeczno-gospodarczego gminy oraz raport z sesji strategicznej.

II. OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE.

1. Położenie

Nadwiślańska gmina Bolesław leży ok. 40 km na północ od Tarnowa, na północnym skraju Powiśla Dąbrowskiego, a tym samym na północno-wschodnim krańcu województwa małopolskiego, na wprost ujścia Nidy do Wisły.

Rzeka ta oddziela gminę od województwa świętokrzyskiego jak również drogi krajowej Kraków-Sandomierz, z którym możliwe jest tylko połączenie przeprawą promową pod Nowym Korczynem. Brak mostu na Wiśle oraz oddalenie od głównych szlaków komunikacyjnych nadaje gminie izolowany, peryferyjny charakter.

Gmina wchodzi w skład powiatu Dąbrowa Tarnowska, a od stolicy powiatu oddziela ją odległość kilkunastu kilometrów.

2. Powierzchnia i ludność

Gmina jest niewielka, zajmuje powierzchnię 35,7 km², a zamieszkuje ją zaledwie 2896 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 82 osoby na km², a więc jak na Małopolskę jest relatywnie niska.

Powierzchnia lasów w Gminie Bolesław wynosi 46 ha co stanowi 1,3% obszaru gminy, natomiast użytki rolne zajmują 3005 ha, tj. 84,2% powierzchni, a należą one w 97-miu procentach do gospodarstw indywidualnych.

Grunty komunalne obejmują 46,23 ha w tym 28,93 ha użytków rolnych. Grunty komunalne istnieją w każdym z sołectw, przy czym największą powierzchnię zajmują one w Bolesławiu 13,45 ha oraz w Samocicach 6,79 ha.

Dynamika demograficzna gminy jest słaba, najsłabsza wśród gmin powiatu dąbrowskiego. W okresie 1999-2006 liczba mieszkańców zmalała o 1,2% podobnie jak w powiecie dąbrowskim (spadek o 0,5%) wobec wzrostu ludności woj. małopolskim o 1,49%.

W omawianym okresie zaobserwowano znaczny odpływ ludności w celach zarobkowych do krajów Europy Zachodniej i USA.

Tab. 1. Charakterystyka demograficzna gminy Bolesław

A. Na tle wsi powiatu Dąbrowa Tarnowska

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców na 1 km ²	Przyrost naturalny ‰
Gmina Bolesław	82	-12
Powiat D.T. (wieś)	111	-4,5

B. Na tle terenów wiejskich woj. małopolskiego

Jednostka terytorialna	Wskaźnik przyrostu ludności 1999-2006	% osób w wieku		
		przedprod.	produkcyjnym	poprodukc.
Gmina Bolesław	0,98	20,4	59,7	19,9
woj. małopolskie	1,05	21,3	63,0	15,7

3. Sołectwa i ich zróżnicowanie

Gmina składa się z 9 sołectw o niezbyt wielkiej liczbie mieszkańców, ale dość różnej powierzchni i gęstości zaludnienia na 100 ha UR (tab. 2.) Największa wieś, Samocice, ma niecałe 700 mieszkańców, a siedziba Urzędu Gminy Bolesław ma niecałe 570. Najmniejsze wsie , Strojców i Kuzie, liczą znacznie poniżej 200 mieszkańców. Liczba mieszkańców przypadająca na 100 ha UR wynosi 97, co jest poniżej średniej krajowej wynoszącej 122 osoby na 100 ha UR, a w szczególności nie dorównuje średniej dla powiatu Dąbrowa Tarnowska wynoszącej 160 osób na 100 ha UR.

Wewnętrzne zróżnicowanie gminy wyraża się istnieniem obszaru o nieco gęstszym zaludnieniu (wsie: Bolesław i Pawłów), przekraczającym 120 osób/100 ha UR, obok miejscowości takich jak Kanna i Tonia, gdzie omawiany wskaźnik nie osiąga 70 osób/100 ha (mapa 4).

Tab. 2. Ludność, powierzchnia UR oraz liczba mieszkańców na 100 ha UR w poszczególnych sołectwach gminy Bolesław

Miejscowość	Liczba ludności	Powierzchnia UR (ha)	Liczba mieszkańców na 100 ha UR
Bolesław	569	443	128
Kanna	275	401	68
Kuzie	150	172	87
Pawłów	230	135	170
Podlipie	302	277	109
Samocice	689	650	106
Strojców	110	117	94
Świebodzin	366	469	78
Tonia	205	331	62
Razem gmina	2896	2995	97

4. Warunki naturalne

Położona na Równinie Tarnobrzesckiej gmina Bolesław posiada, jak całe Powiśle Dąbrowskie, bardzo korzystne warunki klimatyczne, z uwagi na wysoką średnią temperaturę roku, znaczną długość okresu wegetacyjnego (ponad 220 dni) i wystarczająco wysoką sumę opadów (700-750 mm rocznie). Ocena warunków dla produkcji rolnej według IUNG wyraża się sumą 96.5 punkta, a więc jest znacznie lepsza aniżeli średnio tak w regionie tarnowskim, jak w kraju (tab. 3), a wśród gmin powiatu dąbrowskiego zajmuje drugie miejsce po Gręboszowie. Co do surowców naturalnych, zasoby piasku i żwiru występują w miejscowości Pawłów.

Przeważającą część gleb stanowią mady, jedynie w południowo-wschodniej części gminy, istnieją niewielkie enklawy bieli piaskowych. Jakość gleb jest bardzo dobra, co wyraża wysoki wskaźnik bonitacji UR: 1,24. Zawartość metali ciężkich w glebie jest niska, a skażenie siarką nieznaczne.

Gleby I i II klasy stanowią 23% gruntów ornych, przy marginalnym udziale gleb klasy V i braku gleb klasy VI. Szczególnie dobre gleby występują w północnej części gminy (wsie: Tonia, Strojców, Pawłów, Kanna), nieznacznie słabsze zaś w części południowo-wschodniej (tabela 4, mapa 5).

Tab. 3. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Bolesław na tle b. woj. małopolskiego i kraju.

Jednostka terytorialna	Wskaźnik bonitacji:				Wskaźnik ogólny wg IUNG
	jakości i przydatności rolniczej	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Gmina Bolesław	75,5	12,0	4,4	4,6	96,5
Region tarnowski	55,6	11,7	2,9	3,7	73,9
Polska	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Tab. 4. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych gleb w powierzchni gruntów ornych gospodarstw indywidualnych oraz średni wskaźnik bonitacji we wsiach gminy Bolesław

Miejscowość	Grunty orne (ha)	% gleby klasy:						Wskaźnik bonitacji gr.ornych
		I	II	III	IV	V	VI	
Bolesław	369	1,1	16,2	52,2	26,3	4,2	-	1,20
Kanna	319	0,2	52,5	36,0	11,3	-	-	1,39
Kuzie	163	-	0,4	43,3	53,9	2,4	-	1,08
Pawłów	166	3,1	36,6	57,0	3,0	0,3	-	1,36
Podlipie	340	-	1,5	85,5	12,8	0,2	-	1,18
Samocice	649	1,0	26,6	62,3	14,1	0,0	-	1,33
Stojców	99	7,9	33,9	52,3	5,4	0,5	-	1,37
Świebodzin	411	-	1,0	53,4	44,1	1,5	-	1,11
Tonia	224	6,1	49,4	41,0	3,5	-	-	1,43
Razem gmina	2740	1,4	21,5	55,8	20,3	1,0	-	1,25

Współczynniki bonitacyjne:

klasa I	1,8
II	1,6
III	1,2
IV	1,0
V	0,8
VI	0,5

Grunty orne I i II klasy zajmują

w gminie 627, w tym we wsiach:

Kanna	168 ha
Samocice	133 ha
Tonia	125 ha
Pawłów	66 ha
Bolesław	64 ha

III. STRUKTURA SPOŁECZNO ZAWODOWA I ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW

Znaczenie rolnictwa w gospodarce gminy Bolesław jest większe niż zazwyczaj na wsi małopolskiej. Również wśród gmin powiatu dąbrowskiego Bolesław wyróżnia się wyższym niż przeciętnym udziałem rodzin użytkujących ziemię. Spośród 857 gospodarstw domowych w gminie, aż 32,9% nie posiada ziemi (średnia w powiecie Dąbrowa Tarnowska 23,1%), działkę o powierzchni 0,1 do 1 ha użytkuje 10,7%, zaś gospodarstwo rolne większe niż 1 ha 56,4%. (średnio w powiecie rodziny takie stanowią 61,1%).

Struktura gospodarstw domowych pod względem posiadania ziemi jest w poszczególnych miejscowościach zróżnicowana, co przedstawia tab. 5. Tak np. szczególnie wysoki odsetek rodzin mających gospodarstwa rolne występuje w Toni, Samocicach i Kannie podczas gdy jest on wyjątkowo niski w Podlipiu. Odsetek gospodarstw domowych użytkujących powyżej 1 ha UR w poszczególnych miejscowościach przedstawia wykres 1.

Jeśli chodzi o strukturę gospodarstw domowych w gminie z uwagi na rodzaj głównego źródła utrzymania, to podobnie jak w całej Małopolsce najliczniejsza jest grupa łącząca dochody z gospodarstwa rolnego i ze źródeł pozarolniczych. Rodzin takich jest w gminie 44 na sto, a zatem relatywnie więcej niż przeciętnie w powiecie, natomiast o wiele mniej liczne są rodziny utrzymujące się z pracy zarobkowej (13 na sto w gminie Bolesław, 20 na sto średnio w powiecie) jak też utrzymujące się głównie ze źródeł nie zarobkowych (zaledwie 9 na sto, wobec 19 na sto w powiecie). Wyłącznie lub głównie z gospodarstwa rolnego utrzymuje się co trzecia rodzina w gminie (34%) podczas gdy średnio w powiecie jedynie co czwarta.

Tab. 5. Gospodarstwa domowe wg użytkowania ziemi, w poszczególnych miejscowościach gminy Bolesław

Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych (= 100%)	% gospodarstw domowych		
		bez ziemi	z działką 0,1-1 ha	z gospod. rolnym > 1 ha
Bolesław	181	40,5	8,2	51,3
Kanna	75	22,0	8,3	71,7
Kuzie	35	17,1	15,0	67,9
Pawłów	65	24,6	17,1	58,3
Podlipie	92	28,7	32,6	38,7
Samocice	214	22,5	7,5	70,0
Strojców	37	24,3	9,8	65,9
Świebodzin	96	16,7	14,4	68,9
Tonia	62	27,4	10,1	75,9
Razem gmina	857	32,9	10,7	56,4

Także ze względu na rodzaj podstawowego źródła utrzymania dostrzegamy na obszarze gminy znaczne zróżnicowanie: podczas gdy w centralnej części gminy (Bolesław, Podlipie, Kuzie) rolnictwo ma nieco mniejsze znaczenie w strukturze dochodów ludności, to blisko połowa, lub ponad połowa rodzin utrzymuje się z rolnictwa w Strojcowie i Świebodzinie, a aż dwie trzecie w Toni.(tab.6, mapa 6)

Jeśli pod uwagę weźmiemy same tylko rodziny użytkujące ziemię (gospodarstwa lub działki), powszechne jest posiadanie więcej niż jednego źródła dochodu: tylko niespełna 11% rodzin czerpie środki utrzymania z jednego źródła (jest nim gospodarstwo rolne), natomiast 57% z dwu, a 32% z trzech różnych źródeł: pracy zarobkowej i/lub źródeł socjalnych. Znaczenie tych ostatnich polega na ich powszechności: choć dość rzadko stanowią podstawę utrzymania, korzysta z nich 42% osób powyżej 15-go roku życia. Jest to odsetek nieznacznie wyższy od przeciętnego w powiecie.

Tab. 6. Gospodarstwa domowe wg rodzaju źródeł utrzymania – w poszczególnych miejscowościach gminy Bolesław (dane szacunkowe)

Miejscowość	Liczba gospodarst w domowych (= 100%)	Rodzaj źródeł utrzymania (%):			
		wyłącznie lub głównie gospod. rolne	gospod. rolne + zarobki nierolnicze	głównie lub wyłącznie zarobki	głównie źródła niezarobkowe
Bolesław	181	15	52	33	-
Kanna	75	13	80	4	3
Kuzie	35	16	84	-	-
Pawłów	65	35	40	3	22
Podlipie	92	22	41	24	13
Samocice	214	48	33	1	18
Strojców	37	50	35	9	6
Świebodzin	96	52	39	9	-
Tonia	62	66	10	14	10
Razem gmina	857	34	44	13	9

Co do bezrobocia zarejestrowanego, liczba bezrobotnych w gminie Bolesław na koniec 2007 r wyniosła 132 osoby. Stanowi to 4,6 % ogólnej liczby mieszkańców. Dla porównania w całym powiecie dąbrowskim zarejestrowanych było 4104 bezrobotnych, co stanowi 7% ogólnej liczby mieszkańców powiatu. Pamiętać należy, że Bolesław jest najmniejszą gminą w powiecie. Bezrobotni są na ogół młodzi ponad połowa jest w wieku 18-24 lat, a ok. 65 % z nich posiada wykształcenie średnie i po ukończeniu szkoły nie znalazła pracy. Osoby o dłuższym stażu pracy są wśród bezrobotnych nieliczne.

Kwestii bezrobocia wśród młodzieży wiejskiej nie sposób rozwiązać bez ożywienia gospodarczego, będącego jednym z głównych celów strategii rozwoju gminy. Osoby młode i mające średnie wykształcenie mogłyby próbować pracy na własny rachunek, gdyby im w tym dopomóc.

IV. ROLNICTWO I PRODUKCJA ROLNICZA

1. Użytkowanie ziemi

Dla gminy Bolesław charakterystyczny jest niezwykle wysoki udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej, a wśród użytków rolnych – bardzo wysoki udział gruntów ornych. W ogólnej powierzchni użytki rolne zajmują ok. 84%, a wobec prawie bezleśności gminy udział ten byłby jeszcze wyższy, gdyby nie zakrzaczone tereny zalewowe w międzywalu Wisły, szczególnie rozległe w takich wsiach jak Strojców i Kanna.

Gmina odznacza się również – nie tylko na tle woj. małopolskiego, ale także wśród gmin powiatu Dąbrowa Tarnowska – szczególnie niskim udziałem sadów (0,3%UR) oraz użytków zielonych (2,5%UR). Ponieważ gros gruntów rolnych należy do gospodarstw indywidualnych, struktura użytkowania ziemi w tych ostatnich nie odbiega od ogólnego obrazu gminy (tab. 7). Dodać należy, że o ile pod względem struktury całości gruntów występują różnice pomiędzy wsiami przylegającymi do Wisły, a pozostałymi, to struktura użytków rolnych, z właściwą jej dominacją gruntów ornych, jest we wszystkich wsiach bardzo zbliżona.

Tab. 7. Struktura użytkowania gruntów w gminie Bolesław

Wyszczególnienie		Grunty ogółem	Użytki rolne				Lasy	Pozostałe
			razem	w tym:				
				gr.orne	sady	uż. zielone		
Gmina ogółem	ha	3571	2995	2894	10	91	63	515
	%	100	83,8	81	0,3	2,5	1,8	14,4
	%		100	96,6	0,3	3,1		
Grunty prywatne	ha	3228	2901	2824	11	66	63	264
	%	100	89,9	87,5	0,3	2,1	1,9	8,2
	%		100	97,3	0,4	2,3		

Tab. 8. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych > 1ha, w poszczególnych wsiach gminy Bolesław

Miejscowość	Grunty ogółem (= 100%) ha	Użytki rolne				Lasy i pozostałe grunty
		razem	w tym			
			gr. orne	sady	uż. zielone	
Bolesław	428	98,8	94,1	0,4	4,3	1,2
Kanna	462	86,2	84,8	0,2	1,2	13,8
Kuzie	170	96,5	94,1	0,2	2,2	3,5
Pawłów	125	86,9	83,9	0,5	2,5	13,1
Podlipie	273	95,8	92,9	0,5	2,4	4,2
Samocice	662	95,8	91,8	0,4	3,6	4,2
Strojców	174	60,5	58,0	0,4	2,1	39,5
Świebodzin	449	97,4	95,3	0,2	1,9	2,6
Tonia	324	96,2	91,8	0,6	3,8	3,8
Razem gmina	3067	92,7	89,5	0,4	2,8	7,3

Tab. 9. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych > 1ha, w poszczególnych wsiach gminy Bolesław

Miejscowość	Użytki rolne (= 100%) ha	w tym		
		grunty orne	sady	użytki zielone
Bolesław	423	95,2	0,4	4,4
Kanna	398	98,4	0,2	1,4
Kuzie	164	97,6	0,2	2,2
Pawłów	109	96,5	0,6	2,9
Podlipie	262	96,9	0,6	2,5
Samocice	634	95,8	0,4	3,8
Strojców	105	95,9	0,7	3,4
Świebodzin	437	97,9	0,2	1,9
Tonia	312	95,5	0,6	4,0
Razem gmina	2844	96,6	0,4	3,0

2. Struktura obszarowa gospodarstw

Spośród 857 gospodarstw domowych w gminie, rodzin użytkujących ziemię tj. więcej niż 0,1 ha jest 575, a w tym 92 rodziny posiada działkę o powierzchni 0,1-1ha, zaś 483 rodziny gospodarstwo rolne o powyżej 1 ha UR. Owe 483 rodziny użytkuje 3067 ha gruntów. Co do gospodarstw rolnych > 1 ha należy do nich 2844 UR, tak więc przeciętna powierzchnia gospodarstwa wynosi 5,6 UR. Jest to wyraźnie więcej niż wynosi średnia wielkość chłopskiego gospodarstwa w Małopolsce (wg GUS ok. 2 ha UR) i znacznie więcej od średniej w byłym województwie tarnowskim. Również w powiecie Dąbrowa Tarnowska taka średnia powierzchnia gospodarstwa należy do większych, choć stanowi zaledwie jedną trzecią tego co, obecnie w gminie uznaje się za minimum obszarowe pozwalające utrzymać się przeciętnej rodzinie wyłącznie z rolnictwa (przy typowej strukturze produkcji).

Struktura obszarowa gospodarstw i działek w gminie Bolesław wydaje się nieco bardziej spolaryzowana (co oznacza większy procentowy udział niewielkich działek z jednej, a gospodarstw powyżej 7 ha z drugiej), a tym samym bardziej korzystna dla przyszłego rozwoju rolnictwa, aniżeli przeciętnie w powiecie dąbrowskim. Grupa relatywnie większych gospodarstw (powyżej 7 ha) ma dość znaczący udział we władaniu ziemią, gdyż jej udział wynosi 36 % ogółu gruntów i podobny użytków rolnych (tab. 10).

Tab.10. Struktura obszarowa gospodarstw domowych użytkujących ziemię w gminie Bolesław, na tle powiatu dąbrowskiego

A. Udział w liczbie rodzin użytkujących ziemię (gospodarstwa i działki)

Jednostka terytorialna	Grupy obszarowe					
	< 1ha	1-2	2-5	5-7	>7 ha	razem
Gmina Bolesław	23,4	13,1	35,2	14,8	13,5	100
Powiat dąbrowski	18,5	16,4	41,4	13,7	10,0	100

B. Udział w ogólnej powierzchni gruntów

Jednostka terytorialna	Grupy obszarowe					
	< 1ha	1-2	2-5	5-7	>7 ha	razem
Gmina Bolesław	1,7	5,6	33,0	23,8	35,9	100
Powiat dąbrowski	2,5	7,3	40,8	22,7	26,7	100

Co do samych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha, ich struktura obszarowa przedstawia się następująco (tab. 11).

Tab. 11. Struktura obszarowa gospodarstw > 1 ha w gminie Bolesław

Udział	Razem (=100%)	W tym w grupach obszarowych (%):			
		1-2 ha	2-5 ha	5-7 ha	> 7 ha
W liczbie gospodarstw domowych	483	11,4	41,4	19,5	27,7
W powierzchni UR	2844	5,7	33,6	24,2	36,5

Gmina Bolesław nie jest pod względem struktury obszarowej jednorodna: średnia powierzchnia użytków rolnych w jednym gospodarstwie przekracza 8 ha w 4 miejscowościach: Kannie, Podlipiu, Świebodzinie i Toni, ale w Pawłowie wynosi zaledwie 3,4 ha (tab. 12). Duże rozdrobnienie ziemi takie jak w Pawłowie jest jednak w gminie wyjątkiem i na tle rolnictwa małopolskiego gmina ma relatywnie korzystną strukturę agrarną (jest w niej blisko 80 dużych gospodarstw), co w połączeniu z bardzo dobrymi warunkami naturalnymi predysponuje ją do prowadzenia efektywnej,

towarowej produkcji rolnej i każe uznać rolnictwo za wiodący kierunek jej rozwoju. Średnią powierzchnię UR w poszczególnych miejscowościach przedstawia wykres 2.

Tab. 12. Liczba rodzin użytkujących ziemię oraz średnia powierzchnia UR w jednym gospodarstwie > 1 ha, w poszczególnych wsiach gminy Bolesław

Miejscowość	Rodziny użytkujące ziemię:			średnia powierzchnia UR gospodarstwa (ha)
	ogółem	w tym:		
		gospodarstwa	działki	
Bolesław	102	76	26	5,6
Kanna	53	44	9	9,2
Kuzie	31	26	5	6,3
Pawłów	39	32	7	3,4
Podlipie	52	35	17	8,7
Samocice	166	155	11	5,1
Strojców	28	25	3	4,2
Świebodzin	63	52	11	8,7
Tonia	41	38	3	8,9
Razem gmina	575	483	92	5,6

3. Wyposażenie gospodarstw w siłę pociągową

Rolnictwo gminy jest bardzo dobrze wyposażone w ciągniki, których jest 470, a ponadto w gminie jest 58 koni. Tak więc wskaźniki traktoryzacji są wysokie, a odsetek gospodarstw bez własnej siły pociągowej wyjątkowo niski (tab. 13). Powierzchnia UR w gospodarstwach i działkach razem wziętych, przypadająca na 1 ciągnik, wynosi średnio w gminie 6,4 ha i jest to najlepszy wskaźnik w powiecie Dąbrowa Tarnowska. Na sto gospodarstw > 1 ha przypada 97 ciągników, a gospodarstw nie mających siły pociągowej jest w całej gminie 41, tj. 9,1%. Jest to jak na Małopolskę odsetek bardzo niski (na ogół wynosi on 35-45%).

Tab. 13. Wyposażenie w ciągniki rolnicze oraz odsetek gospodarstw > ha bez siły pociągowej w poszczególnych wsiach gminy Bolesław

Miejscowość	Liczba ciągników		Powierzchnia UR na 1 ciągnik	% gospodarstw bez siły pociągowej
	ogółem	na 100 gospodarstw		
Bolesław	90	118	4,9	3,9
Kanna	512	116	7,9	9,1
Kuzie	20	77	8,6	11,5
Pawłów	36	112	3,7	21,9
Podlipie	44	126	6,3	5,7
Samocice	115	74	5,6	2,6
Strojców	19	76	6,2	32
Świebodzin	56	108	8,4	9,6
Tonia	39	103	8,5	10,5
Razem gmina	470	97	6,4	8,5

4.Zatrudnieni w rolnictwie

W rolnictwie gminy, a więc w gospodarstwach i działkach pracuje łącznie około 1200 osób w tym w gospodarstwach > 1 ha niespełna tysiąc. W przeliczeniu na 100 ha UR daje to następujące wskaźniki zatrudnienia: 40 osób w całym rolnictwie gminy i 34 osób w gospodarstwach rolnych. Ponieważ w powierzchni użytków działki mają znikomy udział, o charakterze rolnictwa decydują gospodarstwa powyżej 1 ha. Dzięki temu, że są one mniej rozdrobnione niż to zazwyczaj bywa w Małopolsce, również obsada siły roboczej na 100 ha wypada względnie korzystnie, poniżej średniej dla całego regionu. Niemniej nadwyżki zatrudnienia istnieją także w tej gminie, a oceniać je można na ok. 500 osób, które powinny przejść do pracy poza rolnictwem jeśliby wskaźnik zatrudnienia miał być obniżony do 20 osób na 100 ha UR (jak to zakłada Małopolski Program Rozwoju Wsi i Rolnictwa). Obecność osób zbędnych z ekonomicznego punktu widzenia nie znajduje odzwierciedlenia w odczuciach rolników, a to m.in. ze względu na sposób w jaki prowadzone są gospodarstwa. Ponadto, jak to wskazują zebrane w poszczególnych wsiach opinie, bardzo trudno nająć kogoś do pomocy w pracach rolniczych. Pośrednio istnienie nadwyżek potwierdza blisko 400 osób, gotowych podjąć pozarolniczą pracę zarobkową, gdyby taka możliwość zaistniała.

Reasumując, można wyrazić opinię, że problem nadwyżek siły roboczej w rolnictwie gminy z pewnością istnieje, jednakże nie w aż tak mocnej postaci jak w wielu innych Gminach Małopolski, a przejawia się on w pierwszym rzędzie w gospodarstwach o mniejszej powierzchni, na co wskazuje tabela 14. Zawiera ona obsadę siły roboczej przeliczoną na tzw. jednostki pełnozatrudnione.

Tab. 14. Liczba pełnozatrudnionych na 100 ha UR w gospodarstwach rolnych gminy Bolesław i średnio w powiecie dąbrowskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	w gospodarstwach o powierzchni				
		1-2 ha	2-5 ha	5-7 ha	7-10 ha	> 10 ha
Gmina Bolesław	32,6	52,3	41,5	32,6	27,4	22,3
Powiat Dąbrowa Tarnowska	35,7	60,0	44,4	32,8	25,4	16,3

5. Struktura produkcji

Struktura produkcji rolniczej wprawdzie nie odbiega w radykalny sposób od tej jaką spotykamy w przeciętnej gminie, ale niewątpliwie jest nieco bardziej korzystna, gdyż wskazuje na próby wykorzystania dobrych warunków naturalnych dla uprawy roślin intensywnych, a także na waloryzację zasobów paszowych.

Dominującym kierunkiem jest łączenie uprawy zbóż (głównie jęczmienia i pszenicy z chowem bydła, a zwłaszcza trzody) przy jednocześnie dużym udziale w powierzchni zasiewów okopowych pastewnych jednak do tej grupy zaliczono także mieszanki zbożowo-strączkowe.

Zbożem obsiewa się 60,3% gruntów ornych (jest to nieco mniej niż w byłym woj. tarnowskim, czy średnio w powiecie dąbrowskim), zaś udział ziemniaków (6% powierzchni zasiewów) uznać należy za wyjątkowo niski. Wobec bardzo niewielkiej powierzchni użytków zielonych w gminie, 26,5% gruntów ornych przeznaczonych pod uprawy paszowe nie budzi zastrzeżeń, zwłaszcza wobec stosunkowo wysokiej obsady zwierząt.

W globalnej produkcji roślinnej, przeliczonej na jednostki zbożowe, największy udział mają uprawy pastewne (42,2%) oraz zboża (ponad 40%), dalej ziemniaki (5,6%), buraki cukrowe (3,5%), warzywa gruntowe (2,9%) truskawki (1,8%) i strączkowe ziarniste (1,5%).

W strukturze pogłównia dominuje bydło i trzoda. W gminie jest około 1200 szt. bydła w tym 556 krów oraz około 5700 szt. trzody w tym 546 macior. Bydło dostarcza 34,6%, zaś trzoda 58,1% globalnej produkcji zwierzęcej przeliczonej na jednostki zbożowe (tab. 16). Duże znaczenie chowu trzody, z uwagi na strukturę użytków wydaje się uzasadnione, aczkolwiek ma to swoje ujemne strony wobec cyklicznego spadku opłacalności ("cykle świńskie").

Obsada zwierząt: średnio 67 SD/100 ha UR należy do wyższych w powiecie.

Tab. 15. Struktura zasiewów i struktura użytków oraz wielkość (w jednostkach zbożowych) i struktura procentowa produkcji globalnej – roślinnej w gminie Bolesław

Wyszczególnienie		Powierzchnia		Produkcja globalna (%)	
		gruntów ornych	użytków ornych		
Zasiewy	Zboża	60,3	58,3	40,8	
	Strączkowe ziarniste	2,3	2,3	1,5	
	Ziemniaki	6,0	5,8	5,6	
	Buraki cukrowe	2,0	1,9	3,5	
	Warzywa gruntowe	2,3	2,2	2,9	
	Truskawki	0,6	0,6	1,8	
	Uprawy pastewne	okopowe	24,1	23,2	39,1
		kukurydza	1,4	1,3	1,9
		motylkowe	1,0	1,0	1,2
Razem grunty orne		100	96,6	98,3	
Plantacje trwałe			0,3	0,3	
Użytki zielone			3,1	1,4	
Globalna produkcja roślinna		%	100	100	
		jedn. zboż.		143418	

Tab. 16. Struktura gatunkowa pogłowia i globalnej produkcji zwierzęcej oraz obsada zwierząt w gminie Bolesław

Wyszczególnienie		Bydło	Trzoda	Owoce i kozy	Konie	Drób i króliki	Razem	Obsada SD/100ha UR
Pogłowie	SD	977	860	7	42	131	2017	67
	%	48,4	42,7	0,3	2,1	6,5	100	
Produkcja globalna	j.zboż.	26096	43980	294	122	5212	75704	
	%	34,6	58,1	0,4	0,2	6,7	100	

6. Produktywność ziemi i pracy. Dochód rolniczy.

Dobre warunki naturalne, mniej niż zazwyczaj w Małopolsce rozdrobnione gospodarstwa i relatywnie dość intensywna produkcja splewiają, że produkt globalny uzyskiwany z 1 ha UR jest w gminie Bolesław dość wysoki: przeciętnie odpowiada on 83 jednostkom zbożowym. Tym samym dochód rolniczy szacowany jako odpowiadający wartości 35% produkcji globalnej (po średniej cenie zboża tj. 65 zł za jednostkę), wynosi około 170 zł miesięcznie z 1 ha.

Jest on wyższy niż przeciętnie w Małopolsce i wyższy od średniej krajowej wynoszącej 150 zł/ha miesięcznie. Tak więc produktywność ziemi i dochód jaki ona przynosi rolnikom z gminy Bolesław ocenić można - w kategoriach względnych oczywiście - pozytywnie.

W przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne o przeciętnej dla gminy powierzchni 5.9 ha UR produkt globalny odpowiada 489 jednostkom zbożowym i przynosi dochód rzędu 1003 zł. miesięcznie.

Wobec obsady siły roboczej w gospodarstwach > 1 ha, odpowiadającej średnio 33 osobom pracującym na 100 ha UR, produkt globalny wytwarzany przez jedną osobę ocenić można na 249 jednostek zbożowych rocznie, a dochód rolniczy na około 510 zł miesięcznie. Jest to dwukrotnie więcej, niż średnio w Małopolsce, choć oczywiście nie pozwala na utrzymanie się wyłącznie z rolnictwa.

Jeśliby brać pod uwagę całe rolnictwo gminy, a więc nie tylko gospodarstwa ale również działki, to wobec średniej dla gminy obsady siły roboczej: 44 pracujących na 100 ha UR, wytwarzany przez jedną osobę produkt globalny odpowiada 188 -śmiu jednostkom zbożowym rocznie, a dochód rolniczy 386 zł na osobę miesięcznie (tab.17).

Tab. 17. Produkcja globalna i dochód rolniczy w gminie Bolesław

A. Produkt globalny w jednostkach zbożowych

Na 1 ha UR	Na 1 gospodarstwo rolne	Na 1 osobę pracującą:	
		w gospodarstwach	w gospod. i działkach
83	489	249	188

B. Dochód rolniczy w zł/miesiąc

Na 1 ha UR	Na 1 gospodarstwo rolne	Na 1 osobę pracującą:	
		w gospodarstwach	w gospod. i działkach
170	1003	510	386

7. Produkcja towarowa. Zaczątki specjalizacji.

Zgodnie z szacunkami uzyskanymi od Urzędu Gminy w Bolesławiu, wartość wytworzonych na obszarze gminy i sprzedanych produktów rolnych wynosiła łącznie 4125 tys. zł., co daje piąte miejsce w powiecie dąbrowskim pomimo, że pod względem całkowitej powierzchni użytków zajmuje miejsce ostatnie. W przeliczeniu na 1 ha UR, na 1 gospodarstwo oraz na 1 osobę pełnozatrudnioną w rolnictwie gmina zajmuje w powiecie drugą pozycję, po Gręboszowie. Wartość produkcji towarowej z 1 ha UR, oceniona na 1225 zł rocznie, pozwala określić w przybliżeniu towarowość produkcji globalnej (wynoszącej około 3959zł/ha) za 28%, zaś towarowość produkcji końcowej (około 2350 zł/ha) na 48%.

Jednak nie wszystkie gospodarstwa w gminie w równym stopniu nastawione są na produkcję rynkową, niemniej jednak mocnych, dobrze prowadzących gospodarstw o zdecydowanym kierunku produkcji jest w gminie około 150, co stanowi 31 % ich ogólnej liczby. W porównaniu z innymi gminami Małopolski, gdzie odsetek ten na ogół wynosi od kilku do kilkunastu procent, nie jest to mało.

Najliczniejszą wśród gospodarstw towarowych jest grupa produkująca żywiec wieprzowy (około 61 gospodarstw), mniej liczni są producenci mleka i żywca wołowego (22 gospodarstw) oraz plantatorzy buraków cukrowych (13 gospodarstw) i warzyw gruntowych (8 gospodarstw).

Wśród gospodarstw towarowych liczna jest grupa określana jako „ogólnorolne” tj. nie specjalizujące się w żadnym określonym kierunku.

Ponadto około 58 gospodarstw uprawia fasolę na ziarno, 55 warzywa gruntowe (m. in. ogórki) i 33 buraki cukrowe, ale jedynie jako pomocniczy, nie zaś główny kierunek produkcji.

Obok wymienionych wyżej, dosyć typowych kierunków produkcji, sporadycznie zdarzają się gospodarstwa o rzadziej spotykanym profilu: 4 gospodarstwa w gminie utrzymuje kłacze rozplodowe, są też dwa sady towarowe, jedna plantacja krzewów jagodowych, jedno gospodarstwo z uprawą warzyw pod osłonami, jedna plantacja ziół i dwie pasieki. W gminie nie ma fermy drobiu, kóz czy zwierząt futerkowych, koni wierzchowych, upraw wikliny czy gospodarstw ekologicznych.

Dodać należy, że w przeciwieństwie do tego, z czym spotkać się można zwykle w innych gminach Małopolski, w gminie Bolesław w większym stopniu wykorzystuje się niskonakładowe czynniki plonotwórcze, jak wapnowanie pól i nawozy zielone, co dobrze świadczy o umiejętnościach zawodowych miejscowych rolników. Nie powstała natomiast jak dotychczas żadna forma współdziałania producentów rolnych, a ponadto obok gospodarstw mocnych i towarowych, istnieje też w gminie kilkadziesiąt gospodarstw podupadłych, z racji zaawansowanego wieku użytkowników nie rokujących nadziei na poprawę.

V. POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARKI. DROBNA PRZECIĘBIORCZOŚĆ.

Pozarolnicze działy gospodarki rozwinięte są b. słabo i jako źródło dochodów ludności odgrywają zbyt małą rolę.

Gmina jest wyraźnie rolnicza, nigdy nie było tu tradycji jakiegoś rzemiosła czy drobnej wytwórczości. Niewiele też osób – niespełna 55- dojeżdża do pracy poza gminą, a łącznie pracą zarobkową poza rolnictwem trudni się około 250 osób.

Wobec 915 pracujących w rolnictwie, stosunek liczbowy tych dwu grup zawodowych ma się jak 1:4,3 Pracujący zarobkowo w połowie zatrudnieni są w sektorze publicznym, w połowie w prywatnym.

Wobec niskich dochodów rolniczych uzyskiwanych ze stanowiących większość drobnych i średnich gospodarstw, mieszkańcy gminy, nie znajdując zatrudnienia na miejscu, próbują radzić sobie wyjeżdżając do okresowej pracy za granicą: głównie do USA, Niemiec, Włoch, Anglii, Austrii. Nie jest to jednak rozwiązanie, na którym można by budować przyszłość aczkolwiek trwające od dawna związki z Polonią w USA mogą ułatwić przyciągnięcie zagranicznego kapitału inwestycyjnego.

Własna przedsiębiorczość mieszkańców rozwinięta jest bardzo słabo: na 100 rodziny gminie przypada 7 podmiotów gospodarczych (w całej gminie jest ich 58). W powiecie dąbrowskim gmina Bolesław zajmuje pod tym względem przedostatnie miejsce-niższy wskaźnik ma tylko gmina Olesno. Niewątpliwie przeszkodą w rozwoju przedsiębiorczości jest szczupłość miejscowego rynku (gmina jest mała, a w dodatku leży na uboczu szlaków komunikacyjnych), ale też struktura przedsiębiorstw wskazuje na ogromną przewagę tych, które nastawione są na rynek lokalny (handel, usługi) nie zaś na rynki odległe (jak rzemiosło i drobna wytwórczość, stanowiące zaledwie 9% wszelkich przedsiębiorstw).

Z drugiej strony, drobna przedsiębiorczość w gminie odznacza się o połowę niższą niż przeciętnie w Małopolsce stopą niepowodzeń: na 43 firmy, które rozpoczęły działalność w okresie 1993-97, upadło 9, tak więc tylko 21% inicjatyw zakończyło się niepowodzeniem. Obecny, słaby stan drobnej przedsiębiorczości każe przypuszczać

istnienie luk na lokalnym rynku, a jednocześnie stwarza dla władz gminy wyzwanie, by pobudzić rozwój tego działu, mogącego przyczynić się do gospodarczego rozwoju.

Tab. 18. Struktura drobnych przedsiębiorstw w gminie Bolesław wg rodzaju działalności (2007 r.)

Liczba (= 100%)	W tym (%):				
	rzemiosło, drobna wytwórczość	transport	handel	gastronomia	inne usługi
58	8,6	6,9	25,9	5,2	53,4

VI. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I SPOŁECZNA GMINY

1. Drogi, środki transportu łączność

Wewnętrzna sieć dróg, łącząca poszczególne miejscowości jest w gminie bardzo gęsta, dzięki czemu stosunek długości dróg utwardzonych do powierzchni gminy jest bardzo korzystny (dwa razy wyższy od średniej dla powiatu dąbrowskiego) i wynosi 180 km dróg w przeliczeniu na 100 km² powierzchni.

Jednakże stan nawierzchni dróg wymaga na wielu odcinkach znacznej poprawy. Dotyczy to przede wszystkim dróg powiatowych. W gminie niemal nie występuje problem utrudnionego dojazdu do poszczególnych zagród: pojedyncze przypadki zanotowano jedynie w Strojcowie i Kannie.

Pod względem wyposażenia ludności w środki transportu gmina zajmuje 1 miejsce w powiecie dąbrowskim. Zarejestrowane jest tu 1268 samochodów osobowych oraz 105 samochodów ciężarowych i dostawczych, a wskaźnik motoryzacji wynosi 157 samochodów osobowych na 100 rodzin, co w warunkach polskiej wsi oznacza wyjątkowo wysoki wskaźnik.

Również pod względem telefonizacji gmina wyróżnia się bardzo korzystnie mając, 200 połączeń telefonicznych na 1000 mieszkańców (75 połączeń na 100 rodzin), co zapewnia jej pierwsze miejsce w powiecie. W gminie jest jedna centrala telefoniczna i jeden urząd pocztowy.

2. Zaopatrzenie w energię

Na 857 gospodarstw domowych w gminie, 765 tj. 96% podłączone jest do gazu sieciowego, a 720 tj. 90% posiada prąd trójfazowy.

Tak więc gminę uznać można za praktycznie rzecz biorąc całkowicie zgazyfikowaną i pod względem zaopatrzenia w energię zajmującą pierwsze miejsce na Powiślu Dąbrowskim.

3. Woda i ścieki

Pod względem zaopatrzenia w wodę gmina Bolesław również zajmuje pierwszą pozycję w powiecie, mając 250 podłączeń do sieci wodociągowej na 1000 mieszkańców (średnia w powiecie wynosi 130). Podłączeń do wodociągu komunalnego korzysta 88% gospodarstw domowych, pozostałe – korzystają z hydroforu.

W zasadzie wszystkie domy zaopatrzone w wodę bieżącą mają też instalację kanalizacyjną. Jednakże korzystają one z indywidualnych dołów asenizacyjnych (szamb). Kanalizacja sanitarna i oczyszczalnia ścieków gminy Bolesław jest w trakcie budowy, a pierwsze oddanie do użytku (40 przyłączy w Bolesławiu, 20 w Pawłowie) nastąpi we wrześniu 2008 r.

4. Usuwanie śmieci

W gminie Bolesław usuwaniem śmieci zajmuje się firma Conteco z Radłowa, z usług której korzysta 120 gospodarstw domowych tj. zaledwie 15% wszystkich gospodarstw. Ponadto w Gminie Bolesław odbiorem segregowanych odpadów zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych z Gręboszowa które finansuje Urząd Gminy w Bolesławiu.

Gmina Bolesław nie posiada własnego wysypiska. W tych warunkach nieuniknione są liczne dzikie wysypiska, zagrażające środowisku i degradujące krajobraz.

5. Zasoby mieszkaniowe

Stan bazy mieszkaniowej uznać można za dobry: 857 gospodarstwa domowe w gminie jest aż 910 mieszkań, a takie wskaźniki jak powierzchnia użytkowa na osobę (25,8m²) i średnia liczba osób na jedną izbę (1,25) należą do najlepszych w powiecie.

Wobec braku pilnych potrzeb (do czego przyczynia się też słaba dynamika demograficzna), ruch budowlany pozostaje od kilku lat raczej słaby: w okresie 2004-

2007 wydano przeciętnie 2,3 zezwoleń na 100 rodzin rocznie, przy czym połowa zezwoleń dotyczyła rozbudowy budynków gospodarczych- tak więc budowę domów podejmowała średnio mniej niż jedna rodzina rocznie.

6. Oświata, kultura, ochrona zdrowia.

Z uwagi na niewielką liczbę mieszkańców, liczba placówek jest ograniczona: w gminie jest 1 przedszkole oraz 2 szkoły podstawowe i 1 gimnazjum. Korzystnie przedstawia się wskaźnik: liczba uczniów na jednego nauczyciela (8,9). W gminie brak jakiegokolwiek szkoły ponadgimnazjalnej, co znacznie utrudnia miejscowej młodzieży dalsze kształcenie się.

W gminie jest biblioteka publiczna (nie mająca jednak punktów w terenie) razem z Gminnym Ośrodkiem Kultury, przy którym m.in. istnieje gminna orkiestra.

Opiekę zdrowotną zapewnia jeden ośrodek zdrowia, zatrudniający 2 lekarzy i 3 pielęgniarki. W gminie jest też jedna apteka, również w Bolesławiu.

Wskaźniki, mówiący o liczbie personelu i ośrodków medycznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców są w gminie Bolesław niskie, aczkolwiek w powiecie są gminy o jeszcze gorszych wskaźnikach.

7. Inne składniki infrastruktury.

Nawet jeśli uwzględnić niewielkie rozmiary gminy trudno nie uznać, że infrastruktura gminy w tej swej części, która związana jest z obsługą ludności, jest bardzo uboga. W gminie nie ma np. posterunku policji, baza gastronomiczna jest niezwykle szczupła, podobnie jak baza rekreacyjno sportowa (5 boisk i 2 hale sportowe), zaś bazy noclegowej brak. Sklepów na obszarze gminy jest zaledwie kilka.

Podstawowe – i tylko podstawowe składniki związane z obsługą produkcji rolniczej wprawdzie istnieją, ale najczęściej w bardzo szczupłej liczbie: jedna stacja

paliw, jeden bank spółdzielczy, 1 skład środków do produkcji rolnej, 3 punkty skupu sezonowe, 1 SKR, 2 kuźnie, dwa warsztaty mechaniczne, jeden weterynarz.

Najczęstszym składnikiem wiejskiej infrastruktury są sale zebrań – obecne w każdym sołectwie oraz strażnice OSP.

Spośród organizacji społecznych – w gminie istnieje 8 Ochotniczych Straży Pożarnych, Ludowy Klub Sportowy „Powiśle” Bolesław.

8. Rozmieszczenie składników infrastruktury na obszarze gminy

Przeгляд sołectw wykazał istnienie w gminie 86 składników infrastruktury, związanych z zaspokojeniem potrzeb mieszkańców. Składniki te są rozmieszczone bardzo nierównomiernie: 39% ich ogólnej liczby znajduje się w miejscowości Bolesław, 18% w Samocicach i 12% w Podlipiu- tak więc te trzy miejscowości skupiają 69% ogółu składników. W pozostałych miejscowościach liczba składników nie przekracza kilku pozycji a tym samym kilku procent ich ogólnej liczby co przedstawia wykres 3. Tak więc na przeważającym obszarze gminy zaspokajanie większości potrzeb nie jest możliwe na miejscu, a tym samym jest utrudnione.

VIII. DROGI ROZWOJU

1. Specyfika gminy a pożądane kierunki jej rozwoju

Gmina Bolesław ma zdecydowanie rolniczy charakter czemu sprzyjają bardzo dobre warunki naturalne, mniejsze niż przeciętnie w Małopolsce rozdrobnienie gospodarstw, ich dobre uzbrojenie techniczne oraz wejście wielu z nich na drogę specjalizacji oraz wysokiej towarowości. Nie podlega też kwestii, że ten dotychczasowy kierunek należy utrzymać, biorąc jednakże pod uwagę następujące zastrzeżenia:

- Dotychczasowy poziom efektywności rolnictwa nie zapewnia dużej części rolników wystarczających dochodów.
- Ograniczony popyt na płody rolne oraz zaostrzająca się konkurencja wymaga poszukiwania nowych możliwości zbytu, adoptowania się do wymogów rynku i pełniejszej integracji z nim.
- Skala produkcji pojedynczych gospodarstw jest zbyt mała, aby mogły one uzyskać na rynku korzystną pozycję.
- Całkowite oparcie gospodarki gminy na jednym tylko, rolniczym kierunku niesie zbyt duże ryzyko.
- Rolnictwo gminy obciążone jest znacznymi nadwyżkami zasobów pracy, co silnie obniża jego efektywność a jednocześnie oznacza marnotrawstwo tegoż potencjału pracy.
- Kolejne roczniki młodzieży wchodzącej w wiek produkcyjny, nawet jeśli posiadają nierolnicze kwalifikacje zawodowe, nie znajdują w gminie dla siebie odpowiedniej oferty pracy ani różnorodnych możliwości działania, a tym samym perspektyw na przyszłość.
- Słaby rozwój nierolniczego sektora gospodarki oraz luki w miejscowej infrastrukturze społecznej i technicznej ograniczają możliwość zaspokajania wielu potrzeb a tym samym obniżają standard cywilizacyjny gminy i jakość życia jej mieszkańców.

Jak z powyższego wynika, należy uznać za potrzebną modyfikację gospodarczego charakteru gminy drogą wzbogacania jej profilu poprzez rozwój drobnej przedsiębiorczości oraz - jeśli to będzie możliwe – przemysłu terenowego, jednakże z zachowaniem pozycji rolnictwa (przy jednoczesnej jego ekonomicznej modernizacji) jako kierunku głównego.

Jednocześnie w strategii rozwoju uwzględnić należy uzupełnienie i wzbogacenie miejscowej infrastruktury, tak z uwagi na aspekt cywilizacyjny, jak też dla uzyskania tą drogą pewnej liczby stanowiska pracy.

Potrzeby gminy jeśli chodzi o miejsce pracy poza rolnictwem nie są – choćby z uwagi na niewielką liczbę mieszkańców – tak duże jak to bywa w przeciętnej gminie małopolskiej, niemniej chodzi o bądź co bądź, kilkaset stanowisk. Na taką skalę potrzeb wskazują z jednej strony wskazane w rozdziale IV.4. Nadwyżki zatrudnienia rolnictwie, z drugiej zaś szacunki wykonane oddzielnie w każdym sołectwie.

2. Czynniki sprzyjające rozwojowi (mocne strony gminy)

- Bardzo dobre warunki naturalne, w tym glebowe, co predysponuje gminę by stała się bazą surowcową przemysłu rolno- spożywczego.
- Istnienie licznej grupy mocnych, dobrze wyposażonych technicznie, towarowych gospodarstw.
- Ugruntowane już ukierunkowanie w określonym rodzaju produkcji (warzywa, ziarno fasoli, buraki cukrowe, chów trzody), istnienie zakładu przetwórstwa warzywnego.
- Mniej rozdrobniona niż przeciętnie w Małopolsce struktura gospodarstw.
- Niewielki odsetek gospodarstw bez siły pociągowej.
- Brak skażeń przemysłowych.
- Możliwość eksploatacji kruszywa (piasek, żwir).
- Dobre zaopatrzenie w energię (zgasyfikowanie, prąd trójfazowy) i wodę bieżącą.
- Gęsta sieć dróg lokalnych.

- Wysoki stopień telefonizacji gminy.
- Dobra baza mieszkaniowa, wysoki standard domów.
- Bardzo dobre wyposażenie ludności we własne środki transportu.
- Istnienie gruntów komunalnych (i budynków) nadających się do posadowienia inwestycji.
- Związki z Polonią Amerykańską, mogące ułatwić znalezienie inwestorów.

3. Braki i słabe strony.

- Peryferyjne położenie, na uboczu od środków miejskich i głównych szlaków komunikacyjnych.
- Oddzielenie Wisłą od obszarów położonych poza nią (brak mostu).
- Zanieczyszczenie Wisły, nie pozwalające wykorzystać jej do celów rekreacyjno-turystycznych.
- Zagrożenie powodzią.
- Słabo rozwinięta komunikacja publiczna.
- Mało atrakcyjny krajobraz, brak lasów.
- Starzenie się rolników – kierowników gospodarstw, pojawianie się gospodarstw podupadłych.
- Brak jakichkolwiek prób wspólnego działania producentów rolnych.
- Wysoki udział źródeł socjalnych w strukturze dochodów ludności.
- Oparcie egzystencji gminy na jednym tylko kierunku gospodarki, tj. rolnictwie.
- Słaby rozwój drobnej przedsiębiorczości, brak tradycyjnej drobnej wytwórczości.
- Niedostatki w zakresie infrastruktury społecznej związanej z kulturą, oświatą i ochroną zdrowia.
- Brak zorganizowanych form życia społecznego przydatnych dla pobudzenia rozwoju (czasopismo lokalne, towarzystwo miłośników regionu, ośrodek rozwoju i promocji).

- Bariera kapitałowa; niedostatek miejscowych środków niezbędnych dla podejmowania pożądanych inwestycji.

4. Możliwe działania na rzecz rozwoju

A. W ZAKRESIE ROLNICTWA I PRODUKCJI ROLNEJ:

- Dalsza modyfikacja struktury produkcji w kierunku intensywnych pracochłonnych działów produkcji roślinnej; ustalenie profilu produkcyjnego gminy tak by jej potencjał koncentrował się na jakiejś określonej grupie produktów, będących specjalnością gminy. Oznacza to odejście od wszechstronności produkcji.
- Doprowadzenie do tego, aby produkt rolniczy opuszczał gminę nie jako surowiec, lecz w postaci jak najdalej przetworzonej (sortowanie, konfekcjonowania, przechowywalnictwo, przetwórstwo.)
- Ścisłejsze powiązanie z rynkiem m.in. poprzez tworzenie grup marketingowych rolników i powiązanie ich z giełdą w Tarnowie, której Urząd Gminy jest współudziałowcem.
- Wylansowanie – poprzez intensywną promocję- któregoś z produktów (lub grupy produktów) jako wizytówki gminy – tak by na rynku nie pozostawał anonimowy.
- Podjęcie prób wytwarzania tzw. ”zdrowej żywności” (bez chemii) ewentualnie w połączeniu z agroturystyką (z którym jednakże nie należy wiązać przesadnych nadziei z uwagi na małą atrakcyjność krajobrazu).
- Dla poprawy rozłogu pól w przyszłości wskazane byłaby komasacja.

B. W ZAKRESIE DROBNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI:

- Szkolenie w zakresie potrzebnym do rozpoczęcia i prowadzenia działalności na własny rachunek.

- Stworzenie w gminie ośrodka wspomagającego porada drobną przedsiębiorczości i promująca poza gminą jej produkty.
- Powołanie inkubatora przedsiębiorczości, głównie z myślą o młodych bezrobotnych absolwentach szkół ponadgimnazjalnych.

C. W ZAKRESIE PRZYCIĄGANIA DO GMINY INWESTORÓW Z ICH KAPITAŁEM:

- Przygotowanie uzbrojonych terenów pod inwestycje.
- Opracowanie oferty dla inwestorów.
- Aktywne poszukiwanie inwestorów, a następnie pomoc przy załatwieniu formalności i w trakcie realizacji inwestycji.

D. W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ:

- Rozwiązanie problemu ścieków i śmieci (realizacja kolejnych etapów rozbudowy biologicznej oczyszczalni ścieków i budowy sieci kanalizacji sanitarnej).
- Termomodernizacja oraz remonty obiektów użyteczności publicznej (Szkoły, Domy Ludowe, Strażnice OSP)
- Modernizacja sieci dróg gminnych,
- Budowa przedszkola publicznego
- Budowa obiektu wielofunkcyjnego (Biblioteka, Świetlica, GOPS, Magazyn OC, Archiwum)
- Rozbudowa i remont Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Bolesławiu,
- Działania na rzecz integracji społeczności miejscowej i umacniania tożsamości lokalnej (stowarzyszenie przyjaciół regionu, dbałość o kulturowe dziedzictwo, lokalne czasopismo, zapewnienie opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży, utworzenie ośrodka wsparcia dziennego).
- Działania na rzecz promocji gminy i jej produktów.

Ponieważ urzeczywistnienie tak wielostronnego i długookresowego programu wymaga stałych i konsekwentnych wysiłków, wskazane jest utworzenie przy urzędzie gminy specjalnej komórki (ośrodka rozwoju i promocji) której zadaniem byłoby inspirować i stymulować działania prorozwojowe, a także służyć poradą i pomocą miejscowym producentom.

4. Uwagi końcowe

Niektóre przedsięwzięcia potrzebne dla przyszłego rozwoju gminy przekraczają niewątpliwie jej możliwości – tak jak zapewne w przypadku powstania dużego zakładu przetwórstwa spożywczego, a z pewnością jest tak jeśli chodzi o przewyższenie peryferyjnego położenia gminy na skutek odgródzenia jej Wisłą od woj. świętokrzyskiego. Problemy te jednak okażą się łatwiejsze do rozwiązania, jeśli wpisane zostaną do strategii rozwoju powiatu, o co powinny solidnie zadbać wszystkie sąsiednie gminy.

W szczególności budowa mostu na Wiśle w północno-zachodniej części powiatu dąbrowskiego umożliwiłaby gospodarczą integrację Powiśla Dąbrowskiego i Ponidzia, stając się czynnikiem stymulacyjnym rozwój obydwu regionów. Do tego jest konieczne jest jednak zgodne współdziałania władz powiatowych z terenu dwu województw i w tym kierunku powinna iść inspiracja ze strony zainteresowanych gmin.